

Det handler om etisk autoritet

Inger Marie Lid

VID vitenskapelige høyskole

Trygve Wyller

Universitetet i Oslo

Da Foucault analyserte og tolket pastoralmakten pekte han på hvordan institusjonene kloster og kirke utviklet seg ved at prester og andre religiøse ledere tok kontroll på sjelslivet (subjektiviteten) til de som var underordnet dem. De senere analysene av motmakten var særlig fokusert på hvordan spesifikke (religiøse) grupper og personer ikke ønsker å være underlagt en slik kontroll lenger. I stedet ville de utvikle en religiøsitet der deres eget sjelsliv (subjektivitet) ble tillagt større vekt og definisjonsmakt.

Kapitlene i denne boken har vist at det finnes kilder og kontekster for motstand mot overmakt i hverdagsliv, i kroppslige erfaringer, i innsikter om verdier i egne liv og i enkeltmenneskers og institusjoners mot til å handle og tenke annerledes. Dette gjelder uansett om konteksten er eksplisitt religiøs eller sekulær. Det finnes livsformer og verdier som er sterke nok til å stille seg på tvers av den hegemoniske pastoralmakten, enten den er religiøs eller sekulær. Ofte krever motstanden likevel for mye eller de som kunne utøve den, gjør det likevel ikke.

Uansett hvordan motstandspraksisen skjer og hvor langt den lykkes, er det ett forhold som er særlig karakteristisk: Motstandspraksisen utvikler seg ofte innenfor de profesjonene eller de institusjonene den sikter mot å endre.

Sitering: Lid, I. M. & Wyller, T. (2022). Det handler om etisk autoritet. I I. M. Lid & T. Wyller (red.), *Makt, motmakt og praksis. Bidrag til kritisk refleksjon innen diakoni og velferd* (s. 279–280). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.167.choo>
Lisens: CC BY-NC-ND

De fleste av de motstandspraksisene vi har presentert i denne boken fastholder det samme perspektivet, en større tiltro til klienters, tjenestebrukeres, pasienters og (religiøse) borgeres egen autoritet, profesjonelt, etisk og politisk. Det kommer til uttrykk hos foreldre til barn med sansetap og funksjonsnedsettelse, hos barn av psykisk syke foreldre eller hos fattige tilreisende for å nevne noen av de konkrete eksemplene som er analysert i det foregående. Samlet sett berører alle kapitlene spørsmål om autoritet og etiske ladede praksiser.

Med denne antologien ønsker vi å fremheve hvor viktig spørsmålet om etisk autoritet er i samfunnets institusjoner og profesjoner. Fortellingene om motstandsmakten i denne boken viser hvor sentralt det er at det finnes en åpenhet og en civil courage for at de med lite makt tilkjennes etisk autoritet over sine egne liv. Når det ikke skjer, er veien mot overgrep og usynliggjøring nesten uten hindringer.

Gjennom historiske og profesjonsetiske kapitler tematiseres maktens dynamikk slik denne kommer til uttrykk i konkrete mikrosituasjoner og i spillet mellom institusjoner og myndigheter. Maktutøvelse foregår, som Foucault viste, på visse måter, makten har konkrete former. Motstand mot makten tar dermed også konkrete former som motstand mot konkrete uttrykk for overmakt. Dette kan, som noen av kapitlene viser, finne sted i forskning og profesjonell praksis, hvor profesjonenes og forskeres definisjonsmakt blir til overmakt.

Vi håper boken vil finne lesere blant studenter og forskere som kan finne nye innganger til å analysere makt og motstand mot makt i egne praksiser. Hensikten er ikke å gi klare entydige svar på hvordan maktens dynamikk bør spille seg ut, heller ikke å gi legitimitet til noen former for makt på bekostning av andre. I stedet har vi ønsket å åpne opp et rom for refleksjon med utgangspunkt i hvordan etisk autoritet kan vokse frem fra konkrete praksiser, og slik rette oppmerksomheten mot hvordan både makt og motmakt utøves og kommer til uttrykk i dag.